

توغرى يازيش

اۋزبىك يازوۋى نىنگ املا قاعدەلىرى

دوكتور عزيزالله ارال

توغرى يازيش

دوكتور عزيزالله ارال

كابل - ۱۴۰۵ هـ.ش

کتاب بېلگيلری

توغرى يازيش - اوزبېك يازووى نينگ املا قاعدهلرى	کتاب آتى
دوکتور عزيزالله ارال	يازوچى
محبوب الله توران	بېزاوچى
کتاب مدنى مرکزى	باسوچى
قدیمگى خراسان نشریاتی - کابل	باسمه خانه
۱۴۰۵ - قویاش ۲۰۲۶ - میلادی	باسیلگن ییلى
۱۰۰۰	سان

اوشبو کتاب نینگ باسمه خرچتلىرى بریتانیا ده گى بهار بنیادی و افغانستان تورکلرى اویوشمه سى (ATA) تامانیدن تۆلندی.

ISBN 978-9936-9000-2-8

9 7899936 900028

© Mualliflik huquqlari muallifga tegishli

© مولف لیک حقوقى مولف گه تېگیشلى

© All rights reserved by the author.

تۇغرى يازىش

TO'G'RI YOZISH

اۋزبېك يازوۋى نىنگ املا قاعدهلىرى

JANUBIY O'ZBEK YOZUVINING IMLO QOIDALARI

دوكتور عزيزالله ارال

Dr. Azizulloh Arol

كابل - ۱۴۰۵ ه.ش

Kobil - 2026

تۇغرى يازىش -

عرب الفباسىدە ئۈزبېك يازۋىنىڭ املا قاعدەلىرىنى تىرتىگە سالىش، يازمە سۆزىنىڭ انىقلىقى، روانلىقى و يگانە معياردە قۇللىنىشىنى تۇمىنلىش دېمكىدۇر.

اوشبو عرب الفباسىدە ئۈزبېك يازۋى اوچون ايشلب چىقىلگن املا قاعدەلىرى تىللىمىزنىڭ فونېتىك¹ طىبعى، سۆز قورلىشى و تارىخى تىربەسىگە تەينەدى. اوشبو قاعدە يازۋىچىلر، تىققاتچىلر، اۇقۇچى-اۇقتۇچىلر بو يازۋى بىلن قىزىقەدىگن هر بىر كىشى اوچون ايشانچلى يۇل-يۇرىق بۇلىب خىدمت قىلەدى. مذكور قاعدەلرنىڭ مقصدى - ئۈزبېكچە سۆزلرنىڭ تاوشىنى تۇغرى افادەلىش، مىتلرنى بىر خىلدە يازىش و باى مدنى مىراثىمىزنى انىق، روان ھمدە زمان طبللىرى اوغونلىغىدە دوام اېتىرىش دۇر.

¹ فونېتىك - نطق تاوشلىرى حقىدەگى فن.

Unli harflar اونلى^۱ حرفلر

o-ا	o/a-ا	ا-ا	و (او)-u	ۋ (اۋ)-o'	ى (اي)-i/y	ې (اې)-e
-----	-------	-----	----------	-----------	------------	----------

اۋزبېك تىلى باشقە توركى تىللر كى قۇشىمچەلرگە باى تىل بۇلىب، تورلى تصنيفلرگە بۇلىنەدى. مىتن: ات يساۋچى «-چى، -چىلىك، -لىك، -كى، -گىچ، -كش»؛ صفت يساۋچى «-لى، -مە، -بى، -نا، -چاق، -چە، -راق، -پرور»؛ فعل يساۋچى «-لە، -لن، -لش، -ىللە، -ىرە»؛ روش يساۋچى «-لب، -چە، -انە» و باشقە قۇشىمچەلر.

اۋزبېك تىلى دە ايشلتىلەدىگن قۇشىمچەلر اساسن سۇز سۇنگى دە (قۇشىق+چى = قۇشىقچى) و قسمن سۇز باشى دە (نا+تۇغرى=ناتۇغرى) كۇرىنىشى دە كېلەدى.

سۇز سۇنگى دە كېلەدىگن قۇشىمچەلر:

-چى	-غىن	-ىندى	-چ	-لن	-ى	-كش
-قىن	-ون	-ىنچ	-لە	-ەى	-ت	-وچى
-چىلىك	-كى	-گىچ	-مچاق	-لش	-وي	-چن

^۱ اونلى حرفلر - تلفظ وقتىدە هوا بۇغىز بۇشلىغىدن تۇسقىسىز چىقەدىگن، آواز اساسى رۇل اۋىنەيدىگن تاوشلردىر.

-لیک	-قى	-قىچ	-يش	-يلله	-ينه	-نگ
-مه	-ين	-كيج	-يق	-ه	-او	-چاق
-لى	-كين	-غيج	-يم	-يره	-و	-چيق
-چك	-چه	-لرچه	-چه -سيگه	-سيگه	-انه	-لب
-چيل	-باب	-قاق	-هكى	-پرور	-نما	-ن
-گير	-قير	-كير	-غير	-لى	-مس	-يلداق
-گهچه	-دان	-گاه	-چيليك	-ستان	-لاق	-زار
-پز	-خور	-بار	-پرست	-ساز	-گر	-پك
-گوى	-داش	-بچه	-فروش	-بان	-مند	-دار
-نامه	-آباد	-خانه	-هغان	-سيره	-ر	-مان
-قى	-كى	-گى	-اق	-يق	-وق	-يك
-دوز	-كار	-م	-شناس	-يم	-ي	-غى
-تهدن	-لرچه	-تچه	-ينچى	-يش	-راق	-سيز

تۇغرى يازىش (اۋزبېك يازوۋى نىنگ املا قاعدەلىرى) □ ۵

نى-	نىنگ-	لر-	ماقچى-	ونچە-	ىنچە-	لت-
سىز-	مىز-	سن-	من-	دن-	دە-	گە-
دى-	سە-	سنگ-	سك-	نگىز-	سى-	نگ-
گن-	يوق-	دىنگ-	دىنگىز-	دىم-	دىلر-	نگىز-
تىر-	دىر-	مب-	ويرىنگ-	ىب-	مى-	ىگن-
ىر-	ىز-	ياتىر-	ياتىب-	مە-	گىن-	-

سۇز باشى دە كېلەدىگن قۇشىمچەلر:

نا-	بد-	كم-	خوش-	سىر-	بە-	بى-	بر-	پىش-	هم-
-----	-----	-----	------	------	-----	-----	-----	------	-----

اۋزبېكچە سۇزلرنى معيارى و ادبى طرزده يازىش اوچون قويدەگى املا قاعدەلىرىگە تەينىب ايش توتىشگە تۇغرى كېلەدى. اۋزبېك تىلىدە قۇشىمچەلر مصافه بىلن يازىلمەىدى. قۇشىمچەلر دىپىرلى يىرىم مصافه بىلن ياخود قۇشىب يازىلەدى. (يىرىم مصافه دېگن دە يازودە منفصل حرفلر اۋرتەسىدەگى قىسقە فاصلە توشىنپلەدى). اۋزبېكچە سۇزلردە اىككى اونلى حرف

يانمە-يان كېلمەسىدى. ايكىكى اونداش^۱ يانمە-يان كېلگندە ايىكلەسى ھەم كۈرسەتتە يازىلەدى. مەثلن: (كتتە/ ايىكى/ قىررە/ اررە/ سۈنگى) و باشقەلر.

اونلى حرفلر يازووى:

(آ) حرفى: بو حرف فقط سۈز باشىدە كېلەدى. مەثلن: آرتىق/ آستقورمە/ اوچى/ آيدىن.

(ا) حرفى: بو حرف اۈزبېكچە سۈزلردە سۈز باشىدە اونداش حرفلردن آلدىن كېلگندە ھردايم (a) تاوشىنى افادە اېتەدى. مەثلن: (انىق/ ارداقلى/ اسرەش). سۈز اۈرتەسى و سۈز سۈنگىدە اېسە (آ) تاوشىنى بىلدىرەدى. مەثلن: (قلقان/ پارلاق/ داوان/ سودا). شونىنگدېگ «الف» حرفى سۈز باشىدە (و/ ۈ/ ى/ ې) اونلى لرىدن آلدىن كېلسە، الف اوشبو اونلىلرگە قۈشلىب (او/ اۈ/ اى/ اې) اونلى تاوشىنى افادە اېتەدى. مەثلن: (اوچرەشو/ اۈرتاق/ اىخچم/ اېرتك).

(أ) ھمزەلى الف حرفى فقط سۈز باشىدە كېلەدى و (a) اونلى تاوشىنى بىلدىرەدى. مەثلن: (أيت/ أيرىم/ أىماق/ أيران) و باشقەلر. سۈز اۈرتەسى و سۈز سۈنگىدە (a) تاوشىنى «ھى ھوز» «ه» و «ه» كۈرىنىشلىرىدە افادە اېتەدى. مەثلن: (أنه/ بويورتەمە/ تۈدە/ تېگرە) كېيلر. شو اۈرىندە يازو و املا قاعدەلرىنى تۇغرى قۇللىشدا ياردەم بېرەدىگن بۇغىن^۱ حقىدە قىسقىچە تۇختەلىب اۈتەمىز.

^۱ اونداش حرفلر- تلفظ قىلىنەياتىگندە اۈبىكەدن چىققن ھوا اقىمى بۇغىز بۇشلىغىدە تۇسقىقە اوچرەب (تېل، لې، تېش ياكە تنگەلى ياردەمدە) حاصل بۇلەدىگن نطق تاوشلىرىنى افادەلاۈچى حرفلردىر. اولر مستقل حالدە بۇغىن حاصل قىلە آلمەيدى، بلکہ اونلى تاوشلر بىلن بىرگە بۇغىن و سۈز حاصل قىلەيدى.

تۇغرى يازىش (اۋزبېك يازوۋى نىنگ املا قاعدەلىرى) □ ۷

اۋزبېك تىلىدە اونلى تاوش بىلن توگەگن بۇغىنلر «آچىق بۇغىن» دىيىلەدى. آچىق بۇغىندىن كېىن قۇشىمچە قۇشىلگندە، تلفظ و يازىلىش اۋزگرمەيدى. آچىق بۇغىنلردە تلفظ قندەى بۇلسە، شوندەى يازىلەدى مىثلن: (آ-تە < آتە / با-لە < بالە / تم-غە < تمغە / كۈز-گو < كۈزگو / تۈ-لە-قان-لى < تۈلەقانلى) كىبىلر.

اونداش بىلن توگەگن بۇغىن ياپىق بۇغىن دىيىلەدى. ياپىق بۇغىندە اونلى قىسقەراق اېشىتىلەدى. ياپىق بۇغىن بىلن قۇشىمچە قۇشىلگندە، اۋزگرىش بۇلىشى مەكىن. مىثلن: (يور-ت < يورت / بىر-لىك < بىرلىك / توغ-مە < توغمه / چق-قان < چققان / قان-دىر-ماق < قاندىرماق) كىبىلر. ياپىق بۇغىنلردە سۇز آخرىدە «-ك، -ق» قۇشىمچەلىرى كېلگندە «-گ ياكە -غ» گە ایلنەدى. مىثلن: (يورەك + ىم = يورەگىم / تىلەك + ىنگ = تىلەگىنگ / تباق + ى = تباغى / اۋرتاق + ىمىز = اۋرتاغىمىز) كىبىلر.

¹ بۇغىن - نطقدە بىر نفسدە ایتىلەدىگن تاوشلر يىغىندىسىدىر سۇزلر بۇغىنلرگە اونلىلر ارقەلى بۇلىنەدى. هر بىر بۇغىندە بىرتەدن اونلى بۇلەدى.

سۆزلر و قۇشيمچه لرنى معيارى شكىلدە تۇغرى يازىلىشى

كېلىشىك^۱: اۈزبېك تىلىدە آلتىتە كېلىشىك بار بۇلىب، آت نىنگ گېدەگى
 وظيفەسىنى كۇرستەدى. «كېلىشىك قۇشيمچه لر^۲» قويدە گېچە:

سان	كېلىشىكلر	قۇشيمچه لر	سۇراقلر	مثاللر
۱	باش كېلىشىك	قۇشيمچهسى بۇلمەيدى	كىم؟ نىمە؟	بالە / كتاب
۲	قرتقىچ كېلىشىگى	-نىنگ	كىم نىنگ؟ نىمە نىنگ؟	بالە نىنگ / كتاب نىنگ
۳	توشوم كېلىشىگى	-نى	كىم نى؟ نىمە نى؟	بالە نى / كتاب نى
۴	جۇنەلىش كېلىشىگى	-گە	كىم گە؟ نىمە گە؟	بالە گە / كتاب گە
۵	اۈرىن-پەيت كېلىشىگى	-دە	كىم دە؟ نىمە دە؟	بالە دە / كتاب دە

^۱ كېلىشىك - آت نىنگ گېدەگى وظيفەسىنى كۇرستە توچى شكىل.

^۲ كېلىشىك قۇشيمچه لرى - اۈزبېك تىلىدە آت نىنگ گېدەگى گرامرى وظيفەسىنى كۇرستە دىگن قۇشيمچه لر دىر.

بالەدن / كتابدن	كىم-دن؟ نېمە-دن؟	-دن	چىقىش كېلىشىگى	۶
--------------------	---------------------	-----	-------------------	---

كېلىشىك قۇشىمچەلىرى (نىنگ / نى / گە / دە / دن) اساسن يىرىم بۇشلىق (يىرىم مضافە) بىلن يازىلەدى. ايرىم حاللردە قۇشىب يازىش ھم مەمكىن. شونىنگدېك، «كىشىلىك آماشلىرى»^۱ بىرىنچى و اىككىنچى شىخس بىرلىك شىكلى يعنى «مېن» و «سېن»، قىرئىگىچ و توشوم كېلىشىگى قۇشىمچەلىرى (- نىنگ / نى) نى آلكندە بىر تە «ن» حرفى قىسقارىب، (مېن + نىنگ = مېنىنگ / مېن + نى = مېنى) و (سېن + نىنگ = سېنىنگ / سېن + نى = سېنى) شىكلىدە يازىلەدى.

^۱ كىشىلىك آماشلىرى - گېدە شىخس و سانى بىلدىروچى، آت نىنگ اۋرىنىدە قۇللنەدىگن آماشلىرگە كىشىلىك آماشلىرى دېىلەدى.

كيشىلىك الماشلىرى

سان	شخص	بىرلىك	كۆپلىك	مثال
۱	بىرىنچى شخص	مېن	بىز	مېن شعريازدېم. / بىز كۆرگزمەگە بارەدېك.
۲	ايككىنچى شخص	سېن	سېز / سېزىلر	سېن شعريازدېنگ. / سېز كۆرگزمەگە باردېنگېز. / سېزىلر كۆرگزمەگە باردېنگېزىلر.
۳	اۋچىنچى شخص	اۋ	اولر	اۋ شعر يازدى. / اولر كۆرگزمەگە باردېلر.

اۋزبىكچە سۆزلىرىنىڭ بىرىنچى بۇغىنى^۱ اونلى (أ / a) تاۋشى بىلن توغب،
ايككىنچى بۇغىنى اونداش بىلن باشلەندى، (أ) اونلىسى «ه» ياكى «ه»
كۆرىنىشىدە يەرىم بۇشلىق بىلن يازىلەدى. مثلن: (اسرەش / قرەش / ترەش /
يرەش / بەيرەم / اۋتەمىز / كېتەدى / تەينچ) لېكىن باشقە بىر قطار سۆزلردە
سۇنكى بۇغىندەگى «أ» تاۋشى يعنى «ه» حرفى يازىلمەىدى. مثلن: (گۆزل /
اۋزك / كۆرست / انگلش / كۆرگزمە) كېيلر.

^۱ بۇغىن - سۆزىنىڭ بىر نەفسدە ايتىلەدىگن بۇلەگى.

سۇزلىرىنىڭ يازىلىشى، قۇشېمچەلەر ۋە كەكە^۱ قۇشېلىش و قۇشېلىمس لىگى

«لى» قۇشېمچەسى:

● «لى» ات لردن صفت^۲ يساۋچى قۇشېمچە. اساسدن انگلشلىگن نرسە
اېگەلىكنى، بارلىكنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ بالەلى / تجربەلى / اساسلى /
دشمنلى / عىيلى / دىانتلى / رسملى /...

● ايرىم سۇزلىرى بىلدىرگن حادثەلەر ياكى نرسەدە بارلىگىنى بىلدىرەدى.
يازىلىشى ◀ گودەلى / عقللى / ياغلى / مضمونلى /...

● حرکت نامى گە قۇشېلىب، نرسەنىڭ فعل^۵ دن انگلشلىگن ايش-حرکت
اۋچون برابرلىگىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ اۋتيريشلى / ياييشلى / ايچيشلى /...

^۱ اۋزەك - سۇزىنىڭ اساسى معناسىنى سەقلب قالدېگن، قۇشېمچەلەر اجرەتېلگندىن كېيىن قالدېگن
قىسمىدېر.

^۲ ات - پرىدېمېت، شىخس، نرسە، جاي، حادثە و توشونچەلرنىڭ نامىنى بىلدىرەدىگن سۇز توركومىدېر.

^۳ صفت - نرسەنىڭ بېلگى-خصوصىتى، رنگى، جىمى، حالتىنى بىلدىرەدىگن و آنگە باغلىنىپ
كېلەدىگن سۇز توركومىدېر.

^۴ حرکت نامى - ايش-حرکتتى ات كېي افادەلاۋچى فعل شىكلى.

^۵ فعل - ايش-حرکت، حالت و جرياننى بىلدىرەدىگن، زمان و شىخسگە كۆرە اۋزگرەدىگن سۇز
توركومىدېر.

«لىك» قۇشېمچەسى:

● «لىك» قۇشېمچەسى صفت و روش^۱ لىرگە قۇشېلىپ، بېلىگى ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ سىرىغلىك / انىقلىك / ياشلىك / تېزلىك / خفەلىك / اېزمەلىك / ...

«لىك» قۇشېمچەسى اتلىرگە قۇشېلىپ، اساس انگلتىگن نىرسەلەرنىڭ خصوصىتى تائىرىدە تورلى معنالارنى انگلتەدى:

● شىخى اتلىرىدىن يىلگىدە قىرىنداشلىك معناسىنى انگلتوچى سۇزلىرىدىن يىلگن اتلىر شو معنانى عموملىشتىرىپ، حالت طرزىدە افادەلەيدى. يازىلىشى ◀ اتەلىك / اكەلىك / تاغەلىك / .

● عمرىنىڭ معلوم دورى معناسىنى انگلتوچى اتلىرىدىن يىلگن سۇزلىر شو معنانى حالت طرزىدە افادەلەيدى. يازىلىشى ◀ بالەلىك / يىگىتلىك / قىزلىك / كېلىنلىك / كىيوللىك / ...

● كىسب، عمل-عنوان ياكى باشقە ايش-فعاىلىت اېگەسىنى بىلدىروچى اتلىرىدىن «لىك» قۇشېمچە ياردىمىدە يىلگن سۇزلىر شو كىسب، عمل-عنوان، ايش-فعاىلىت نامىنى بىلدىرەيدى. يازىلىشى ◀ مدىرلىك / اۇقتوچىلىك / هىداوچىلىك / باسمىچىلىك / ...

^۱ روش - فعلنىڭ (بعضىن صفت ياكە باشقە روشنىڭ) قىندە، قىچان، قەبىردە، قىنچەلىك بىجىرلىشىنى بىلدىرەدىگن سۇز توركومى.

- شخس نىنگ بىرار عادتى، خصوصىتى نى انگلتوچى سۆزلردن يىلگن آتلر اساسدن انگلشيلگن خصوصىتى نى عموملاشتىرىپ كۆرستەدى. يازىلىشى ◀
.../ وعدە بازلىك / منافق لىك / ...
- معلوم جاي، ساحەنى يىلدىروچى سۆزلردن يىلگن آتلر شو جايگە منسوب بۇلگن، شو جايدە يشاوپچى شخس معناسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀
شهرلىك / قىشلاقلىك / مېمنەلىك / افغانستان لىك / بلخ لىك / ...
- نرسە نىنگ اساسدن انگلشيلگن نرسە گە مۇجلانگن نرسە اپكىنىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀
اوروغللىك / كىيملىك / اۋلىملىك / درسلىك / ...
- اساسدن انگلشيلگن وقت بىلن باغلىق نرسەنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀
سحرلىك / توشلىك / افطارلىك / ...
- اساسدن انگلشيلگن نرسە اپگلەگن مضمون، ساحەنى انگلتەدى. يازىلىشى ◀
موزلىك / باتقاقلىك / قوملىك / تاشلىك / ...
- بىر سطحى نىنگ اساسدن انگلشيلگن معنادەگى قىسمىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀
قايله لىك / جرلىك / دۇنگلىك / تاغلىك / ...
- ◆ بو قۇشىمچە نىنگ آرقەسىدن اپگەلىك^۱ قۇشىمچە لرى (يىم / يىنگ / ى / يىمىز / يىنگىز) كېلگىدە «لىك» قۇشىمچەسى «لىگ» شكىلدە قوبىدەگىچە

^۱ اپگەلىك - آنگە قۇشىلەدىگن گراممى شكىل بۇلىپ، نرسە ياكى شخس نىنگ كىمگە تېگىشلى اپكىنىنى بىلدىرەدى.

يازىلەدى. ◀ ياشلىك < ياشلىگىم / اكەلىك < اكەلىگىنگ / قىزلىك < قىزلىگىنگ / اۋقتوچىلىك < اۋقتوچىلىگىمىز / منافىلىك < منافىلىگى ... بىراق «لر» كۈپلىك اوچىنچى شىخس ابگەلىك قۇشىمچەسى فرقىلى روشدە: «لىك+لرى=لىكلىرى شىكلىدە كېلەدى. يازىلىشى ▶ شەرلىك < شەرلىكلىرى / درسلىك < درسلىكلىرى / تاغلىك < تاغلىكلىرى / ...»

◆ اۋقتوچىلىك بو تصنىفگە كىرمەيدى، چونكى «اۋقتوچى» و «لىك» نىنگ قۇشىلىشىدىن حاصل بۇلگن.

«چى» قۇشىمچەسى:

● شىخس بىلدىروچى ات يسەيدى. يازىلىشى ▶ اۋىنچى / چاىخانەچى / سوچى / ادبىياتچى / تىلچى / عصيانچى / يالغانچى / رشكىچى / چقىمچى / جنجالچى / فالچى / قۇشىقچى / جنگىچى / كويچى / بۇياقچى / دوتارچى / حسابچى / ساقچى / اۋقتوچى / اۋقوچى / ...»

● ايرىم حاللردە «چى» قۇشىلگن ات حركت-حالت معناسىنى هم افادەلەيدى. يازىلىشى ▶ سببىچى / واسطەچى / رغبتچى / ...»

● «چى» بو يروق - اىستك مەيلىدە ايشلتىلگىنىدە «چى» دن الدىن چىزىقچە (-) قۇبىلەدى. يازىلىشى ▶ ايتىنگ-چى / كۈرىنگ-چى / حسابلىنگ-چى / اۋقىنگ-چى / كېلىنگ-چى / بارسىن-چى / يازەى-چى / كۈرسىن-چى / ...»

- «چى» قۇشىمچەسى سۇراغ افادەلەب كېلىشى ھەم مەمكىن. يازىلىشى ◀ بو كىتاب. بوچى؟/ او كېلەدى. سىزچى؟/ بىز تاپشىردىك. سېنچى؟/...

«چىلىك» قۇشىمچەسى:

- اساسدىن انگلىشلىگن نەرسە يېتىشتىرىلگن ساحەنى افادەلاۋچى ات يەيدى. يازىلىشى ◀ پختەچىلىك/ اوروغچىلىك/ اوزومچىلىك/ مالدارچىلىك/...

- اساسدىن انگلىشلىگن نەرسە-ھادئەنىنگ بارلىق ھالىتىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ پىشىقچىلىك/ مۇلچىلىك/ قىمتچىلىك/ ارزانچىلىك/ كىمىغلچىلىك/ تۇكىنچىلىك/ قورغاچچىلىك/ كېلىشماۋچىلىك/...

- اساسدىن انگلىشلىگن توشونچە بىلەن باغلىق بۇلگن ھالىتىنى انگلتەدى. يازىلىشى ◀ الفتچىلىك/ تىرىكچىلىك/ اورتاقچىلىك/...

- بىرار ايش-ھادئەنىنگ سىبى اساسدىن انگلىشلىگن نەرسە اېكىنىنى بىلدىرىپ ات يەيدى. يازىلىشى ◀ يورتچىلىك/ اۈزبېكچىلىك/ روزگارچىلىك/...

- از و كۇپ سۇزلىرىدىن «چىلىك» قۇشىمچەسى ياردەمىدە شىخس اتى يەيدى. يازىلىشى ◀ ازچىلىك/ كۇپچىلىك/...

«مە» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە فەلدىن صەفت يەيدى. نەرسەنىنگ فەلدىن انگلىشلىگن ھەركەت اصولى بىلەن يۈزەگە كېلىشىنى، تيارلىنىشىنى نەرسەنىنگ شو جەھتدىن بۇلگن

بېلگى سىنى افادەلەيدى. يازىلىشى ◀ قاۋرمە / قىسقارتىمە / آغدرمە / قۇشمە / كۇچمە / قەيتىرمە / قەيتىتمە / تېرمە / ...

● فعلدن انگلىشلىگن حرکت-نرسە نىنگ عادتەدى، اونگە خاص بېلگىسى اېكىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ ساچمە اۇق / بورەمە مىخ / اېزمە آدم / دىغىلمە اوى / آسمە قاون / ...

● بو قۇشىمچە فعلدن آت هم يىسەيدى. اساسدن انگلىشلىگن حرکت نتيجه سىدە يوزەگە كېلەدىگن نرسە، اتمە^۱ سىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ اويوشمە / اېرىتمە / سۇزمە / چۇكمە / كۇچىرمە / قورىلمە / قاتىشمە / بىرلشمە / بىرىكمە / ...

● اساسدن انگلىشلىگن حرکت-حادتە نىنگ يوز بېرىش جريانى بىلن يوزەگە كېلەدىگن نرسە ناملىرىنى يىسەيدى - بولر عادتە بىرار كىلىك ناملىرى بۇلەدى. يازىلىشى ◀ ايسىتمە / قىچىمە / آقمە / تېرلتمە / ... (شونىنگدېك ◀ قىلمە / چۇزمە / دىلمە / دلەمە / ...)

● بو قۇشىمچە ياردىمىدە يىلىگن آتلر نرسە نىنگ اساسدن انگلىشلىگن ايش-حركتگە مۇجىللىنگىنى، شو مقصد اوچون ايشلە تىلىشىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ كۇرگزمە / توگمە / قۇللىنمە / تارتىمە / ...

^۱ اتمە - عمومي توشونچە: معلوم بىر ساحە داپرەسىدە انىق معنانى بىلدىرەدىگن مخصوص سۇز ياكى بىرىكمە.

«قىن، غىن» قۇشىمچەسى:

● اساسدىن انگلشيلگن حرىكت جىرئانى نىنگ اتمەسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀
تاشقىن / تۇلقىن / باسقىن / توتقون / قاقچىن / يانغىن / قووغىن / قىرغىن / ...

«كى» قۇشىمچەسى:

آت يىسەيدى. يازىلىشى ◀ تورتكى / تېپكى / ...

● فعل و تىقلىدى سۇزلىردىن صىفت يىسەيدى. اساس اونداش بىلن اۋتگن بۇلسە
«كى و قى» قۇشىمچەسىدىن اۆلدىن «ه»، «ا» ياكى «و» اونلىسى
اۆرتتىرىلەدى. يازىلىشى ◀ شىرتەكى / (شىرتە«ه»+كى) / جىرتەكى
(جىرتە«ه»+كى) / سەيراقى (سەير «ا»+فى) / بوزوقى (بوز «و»+قى) / ...

● اساس «ه» تاوشى بىلن توگەگن بۇلسە، «ه» تاوشى «ا» تاوشىگە اۋتەدى.
بو توردەگى صىفتلر شىخىس ياكى نىرسەنىنگ اساسدىن انگلشيلگن ايشنى قىلىش
خىصوصىتى كوچلى اېكىنىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ اۋىناقى / (اۋىنە«ا»+قى) /
يىغلاقى (يىغله«ا»+قى) / ...

● «كى» قۇشىمچەسى يىنە اىككىتە قۇشىمچە گېنى قوۋىش اوچون ھىم
ايشلىلەدى. يازىلىشى ◀ بو اوچونكى / بلكى / نىگەكى / تاكى / بونى ھىم سىزگە
اۋىتەيىنكى / ...

«كىن، قين، غين، غون» قۇشئيمچەسى:

● بو قۇشئيمچە فعللردن صفت يسەيدى - بو توردەگى صفتلر حالت، خصوصيت بېلگىسىنى انگلتەدى. يازىلىشى ◀ توشكىن / جۇشقىن / آزغىن / سۇلغىن / تورغون / ...

«ين، ون» قۇشئيمچەسى:

● اساسدن انگلشيلگن حرەت-حادئەنىنگ بجرىلىشى بىلن يوزەگە كېلەدىگن نرسەنى بىلدىروچى آت يسەيدى. يازىلىشى ◀ ياغىن / يىغىن / بۇغىن / توگون / ...

«دى» قۇشئيمچەسى:

● فعللردن آت يسەيدى. بو توردەگى آتلر اساسدن انگلشيلگن حرەت نتيجەسىدە يوزەگە كېلگن نرسەنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ چۈكىندى / يووندى / چىرىندى / سوپورىندى / قىرىندى / يىغىندى / ...

«گىچ، غىچ، قىچ» قۇشئيمچەسى:

● بو قۇشئيمچە فعللرگە قۇشلىب، شو فعلدن انگلشيلگن حرەتنى بجرىشگە مۇلجللنگن نرسەنى بىلدىروچى آت يسەيدى. يازىلىشى ◀ اۈلچەگىچ / اۈتكزگىچ / اۈچىرگىچ / توتقىچ / ايلپىغىچ / سورغىچ / قىرغىچ / قىسقىچ / ...

«چ، يىچ» قۇشىمچەسى:

- اساسدن انگلىشلىگن حرکت-حالت بىلن باغلىق حس-تويغۇ، كىفیت نامىنى بىلدىروچى ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ قوانچ / اۋكىنچ / قۇرقىنچ / سېوينچ / ...

«مچاق» قۇشىمچەسى:

- اساسدن انگلىشلىگن حرکتنى بجرىش بىلن بۇلەدىگن اۋيىن نامىنى بىلدىروچى ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ بېكىنمچاق / تارتىشمچاق / قوولشمچاق / ...

«يش» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە فعلدن حرکت نامىنى يىسەيدى. يازىلىشى ◀ يازىش / تۇكىش / بىلىش / كولىش / ...

- شونىنگدېك بو قۇشىمچە بىرگەلىك درجەسىنى ھم يىسەيدى. يازىلىشى ◀ تارتىشماق / كۇرىشماق / اۋيشماق / قوچىشماق / ...

«يىم» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ اۋرىم / يىغىم / تېرىم / ...
- شونىنگدېك بو قۇشىمچە بىرلىك انگلتوچى اېگەلىك شكلىنى ھم يىسەيدى. يازىلىشى ◀ قۇلىم / كتايىم / قلمىم / ...

«يق» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە فعل نېگىزىدىن صفت يىسەيدى. يازىلىشى ◀ يىغىق / قىسىق / ياپىق / يىرتىق / قىتىق / سىللىق /...

«لە» قۇشىمچەسى:

◆ بو قۇشىمچە ياردىمىدە اتلردن فعللر يىسەلىپ قويدەگى معنالرنى بىلدىرەدى:

- اساسدن انگلىشلىگن نرسەگە اېگە حالتلى قىلىش. يازىلىشى ◀ اۋغىتلە / مايە / ياغله...

- اسباب-قورال بىلدىرۈچى اتلرگە قۇشىلگندە، ايشنى شو اسباب واسطەسىدە بجرىش معناسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ رندەلە / قەپچىلە / اررەلە / بورسەلە / تىرنەلە /...

- اساسدن انگلىشلىگن نرسەنى يوزەگە كېلتىرىش معناسىنى انگلتەدى. يازىلىشى ◀ اوروغلە / بالەلە /...

- شونىنگدېك «لە» قۇشىمچەسى ياردىمىدە صفت و روشلردن يىسلگن فعللردە اساسدن انگلىشلىگن حالتگە اېگە قىلىش، شو حالتگە كىرىتىش معنالرى افادەلنەدى. يازىلىشى ◀ تىكلە / تېكىسلە / سىللىقلە / تېزلە / سېكىنلە / تازەلە / يىخىشلە / تۇغرىلە /...

● ھمدە «لە» قۇشېمچەسى بېلىن اونداولردن يىسلگن فعللر شو اونداولگە خاص حس-ھىجان، بو يروق، خطاب، رجوع كىلرنى بجرىش معناسىنى افادەلەيدى. بونداق فعللر اۋز معنا و خصوصىتلرېگە كۈرە نطق فعللرېگە يقىن تورهدى. شو چەتدن «لە» قۇشېمچەسى معلوم درجەدە «دېماق» فعلى بېلىن معناداش بۇلىب كېلەدى. يازىلىشى ◀ دادلەماق (لماق)/ وای وای لەماق (لماق)/...

● ىنە «لە» قۇشېمچەسى ياردمىدە تقلید سۇزلردن يىسلگن فعللردە تقلید سۇز^۲ انگلتگن تاوش ياكى بىرار حالت نىنگ يوز بېرىشى معناسى افادەلەندى. يازىلىشى ◀ شىتېرلەماق (لماق)/ گومبورلەماق (لماق)/ چورق-چورقلەماق (لماق)/...

«لن» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە ات، صفت و روشلردن فعل يىسەيدى. يازىلىشى ◀ جانلنماق/ اچچىقلنماق/...

● بو قۇشېمچە شونىنگدېك سانلردن فقط ايككى (۲) سۇزىدن فعل يىسەيدى. يازىلىشى ◀ ايككى لنماق/...

^۱ اونداول - بو حس-ھىجان، تويفو، مناسبت، بو يروق ياكى چقىرىقنى افادەلاوچى، گپ بۇلەگى بۇلىب كېلمەيدىگن و مستقل سۇز تور كومى حسابلنگن سۇزدير.
^۲ تقلید سۇز - طبعىتدەگى تاوش ياكى حركتى سۇز آرقەلى افادەلاوچى سۇز.

● همده «لن» قۇشىمچەسى واسطەسىدە بېلگى حالت بىلدۈرۈچى سۆزلەردىن يىسلگن فعللەردە فاعل^۱ دە شۇنداق بېلگى، حالت نىنگ يوزەگە كېلىشى افادەلەندى. افادەلەندى. ◀ عصبى لىنماق / تشويشلىنماق / ...

● «لن» قۇشىمچەسى ياردەمدە ئاتلاردىن يىسلگن فعللەر تورلىچە معنا افادەلەيدى. شۇنىنگ اوچون اولرنى معلوم بىر معنا انگلتۈچى گروەگە بىرلىشتىرىپ بۆلمەيدى. يازىلىشى ◀ فايده لىنماق / قناعتلىنماق / تۇلقىنلىنماق / ...

«لىش» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە آت، صفت و روشلردىن فعل يىسەيدى، اۈزلىك درجە^۲ و بىرگەلىك درجە^۳ معنالىرىنى افادەلەيدى. يازىلىشى ◀ قىيىنلىشماق / دۇستلىشماق / صحبتلىشماق / ...

● شۇنىنگدېك «لىش» قۇشىمچەسى سان لردىن فقط بىر (۱) سۆزىدىن فعل يىسەيدى. يازىلىشى ◀ بىرلىشماق / ...

^۱ فاعل - فعل نىنگ ايش ياكى حركىتىنى قىلوچى شىخس ياكى نرسە. اۈزبېك تىلىدە بو گېدەگى باش سوېزېكت بۆلەدى.

^۲ اۈزلىك درجە - بو شىخس، نرسە ياكى حادثە نىنگ يگانە اېكنلىگىنى بىلدۈرەدى.

^۳ بىرگەلىك درجە - بو بىر نېچتە شىخسلر، نرسەلر ياكى حادثەلرنى بىلدۈرەدى.

^۴ سان - بو مىقدارنى، تىرىبىنى ياكى اۈلچاۋونى افادەلاۋچى بېلگىلر ياكى توشونچە.

«يىللە» قۇشۇمچەسى:

- بو قۇشۇمچە ايرىم تىقلىد سۇزلردن فعل يسهيدى. بو فعللر تىقلىد سۇز بىلدىرگن تاوش يا حرىكت ياكى حالت نىنگ يوز بېرىشىنى افادەلەيدى. يازىلىشى ◀ چىرقىللەماق / چىرسىللەماق / مۇلتىللەماق / لىكىللەماق / گوو يىللەماق / بېزىللەماق / ... (بو سۇزلر «لماق» قۇشۇمچەسى هم يازىلەدى)

«يرە» قۇشۇمچەسى:

- بو قۇشۇمچە هم ايرىم تىقلىد سۇزلردن فعللر يسهيدى. يازىلىشى ◀ مۇلتىرەماق / يلتىرەماق / قلتىرەماق / ىرقىرەماق / ...

«ە» قۇشۇمچەسى:

- بو قۇشۇمچە آت، صفت و تىقلىد سۇزلردن فعل يسهيدى. «ە» قۇشۇمچەسى بىلن يىلگن فعللر كىچىلىكىنى تىشكىل ايتەدى. يازىلىشى ◀ آشەماق / قانەماق / اۋىنەماق / بۇشەماق / قىينەماق / جىلدىرەماق / سنەماق / ...

«ى-ە» قۇشۇمچەسى:

- بو قۇشۇمچە قۇيىدەگى صفت و روشلردن فعل يسهيدى. يازىلىشى ◀ پىسەماق / قرەماق / كۇپەماق / آزەماق / ...
- آتلردن فقط «كۆچ» بو مقصدە ايشلتىلەدى. يازىلىشى ◀ كۆچەماق / ...

● ینه «۵-ی» یاردمیده یسلگن فعللر اساسدن انگلشیلگن بېلگی-حالتگه، مقدارگه اوتیش معناسینی بیلدیره دی. یازیلیشی ◀ قره ی ماق / پوچه ی ماق / کېکسه ی ماق / کېنگه ی ماق / مونگه ی ماق / اوزه ی ماق / اینگه ی ماق / دیکه ی ماق /... («کۆپه یه ی / کۆپه یه ی لیک» سۆزلری اېسه شو شکلده یازیلده دی).

«ی، وی» قۇشیمچه سی:

◆ اونداش بیلن توگه گن سۆزلرگه «ی»، اونلی بیلن توگه گن سۆزلرگه «وی» قۇشیلده دی:

● نرسه نینگ اساسدن انگلشیلگن نرسه-حادثه گه باغلیق عایدلیک بېلگیسینی بیلدیروچی صفتلر یسه یدی. یازیلیشی ◀ علمی / شخصی / صنفی / اخلاقی / عایله وی / املای وی / غایه وی / مالیه وی / وظیفه وی /...
● شونینگدېک بو قۇشیمچه یاردمیده یسلگن اېریم صفتلر اساس انگلتگن توشونچه گه اېگه لیک معناسینی افاده له یدی. یازیلیشی ◀ تخمینی / عقلي / قیاسی / ضروری / دایمی / اختیاری / عامه وی / اجتماعی / اقتصادی /...

● ینه بو قۇشیمچه ملت، جای یاکی وقت بیلدیروچی اېریم سۆزلردن شخص یاکی نرسه نینگ شو ملت، جای یاکی وقتگه عایدلیگینی، منسوبلیگینی بیلدیروچی صفت یسه یدی. یازیلیشی ◀ تورکمنی / قیشلاقی / قزاقی / افغانی / سمرقندی /...

«و-ا» قۇشېمچەسى:

- بو قۇشېمچە ھم فعلدن ات يسهىدى. يازىلىشى ◀ قىدىرو / قۇرقو / اوچرەشو / يازو / كېچو / تۇقنەشو / قىستاو / قورشاو / مقتاو / چنقاو / سەيلاو / ...

«ت» قۇشېمچەسى:

- بو قۇشېمچە ايرىم سۇزلردن ات يسهىدى. يازىلىشى ◀ ضرورت / تجارت / سياحت / ...

- شونىنگدېك «ت» قۇشېمچەسى ايرىم سۇزلردن فعل يسهىدى. يازىلىشى ◀ تۇلتماق / بېركىتماق / اۇتلتماق / ...

«كش» قۇشېمچەسى:

- بو قۇشېمچە ات يسهىدى. يازىلىشى ◀ اراپەكش / يوككش / محنتكش / جفاكش / ...

«بى» قۇشېمچەسى:

◆ بو قۇشېمچە اساسن درى تىلىدن اۈزلىشتىرىلگن سۇزلر

تركىبىدە اوچرەيدى:

- اساسدن انگلىشيلگن نرسە-حادئەنىنگ يۇقلىگىنى بىلدىروچى صفتلر يسهىدى. يازىلىشى ◀ بىدوا / بىمنت / بىغبار / بىتشويش / ...

● اساسدن انگلشيلگن حالت نينگ كم، دبيرلى يۇق درجەدە اېكنينى بيلديروچى
صفت يسهيدى. يازيلىشى ◀ بى غم / بى مەر / بى پروا / بى چاره / ...

● بو قۇشيمچه صفتدن تشقري روش هم يسهيدى. ◀ بى حساب / بى وقت /
بى گمان / بى اختيار / ...

«نا» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه آتلرگە قۇشيليب، شو سۇزدن انگلشيلگن نرسەگە اېگە
اېمس ليكنى بيلديروچى صفت حاصل قيلهدى. يازيلىشى ◀ نااميد / ناانصاف /
ناۋرين / ...

● ينه بېلگى بيلديروچى سۇزلرگە قۇشيليب، اساس انگلتگن معناگە قرەمە -
قرشى معالى صفتلر يسهيدى. يازيلىشى ◀ نامرد / نامعلوم / نامعقول /
ناتۇغرى / ...

«وچى» قۇشيمچه سى:

● اساسدن انگلشيلگن حركتنى بجرورچى شخسنى ياكى نرسەنى بيلديروچى آت
يسهيدى. يازيلىشى ◀ اوچوچى / تينگلاوچى / ساغوچى / ساتوچى / يساوچى / ...

«چن» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه ايش، حالت، خصوصيت كىبى معالى اساسلرگە قۇشيليب، شو
اساس بيلديرگن خصوصيتلرگە اېگە ليكنى، اولرگە كۇپراق مايلىكنى انگلەتوچى

صفتلر يەيدى. يازىلىشى ◀ يشاۋچن / اونوتوچن / اۋزگروچن / اوياتچن / ايشچن / تائيرچن / اۋيچن / ...

«چنگ» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە روش يساۋچى قۇشىمچە بۇلىب، كييم-باش بىلدىروچى ايرىم سۇزلرگە قۇشىلىب، شخىس نىنگ فقط اساس بىلدىرگن كييمدەلىك حالده بىرار حركتنى بجرىشىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ كاوشچنگ / كويلكچنگ / يكتكچنگ / مسحچنگ / ...

«چاق-چىق» قۇشىمچەسى:

● ايرىم اۋزلىك درجه شكلىدەگى فعللرگە قۇشىلىب، اولردن انگلشلىگن حركتنى بجرىشگە مايلىك نىنگ كوچلى ليگىنى ياكى اولر انگلتگن حالت، خصوصيت نىنگ كوچلى ليگىنى بىلدىروچى صفتلر يەيدى. يازىلىشى ◀ اورىنچاق / ابرىنچاق / كويىنچاق / تارتىنچاق / مقتىنچاق / بيغىنچاق / سىرغىنچىق / قىزغىنچىق / ...

● يىنە «چاق-چك» قۇشىمچەسى اتلرگە قۇشىلىب، اولرنى كيچرەيتىرىش اوچون ھم قۇللنەدى. يازىلىشى ◀ تايچاق / قوزىچاق / كىلىنچك / توگونچك / ...

«چە» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە چېكلنگن مقدارده گى سۇزلردن صفت يسهيدى. بو تورده گى صفتلر شخص ياكى نرسه نينگ ملت، جاي، مقدار، خصوصيت و شو كى لرگه كۇره بېلگىسىنى بيلديرهدى. يازيلىشى ◀ روسچە / اۈزبېكچە / ينگيچە / آرتيقچە / اېسكيچە / اېر كەچە / عكسېنچە / ...

● فعلدن باشقه دېيرلى برچە توركوم گه عايد سۇزلردن روش يسهيدى. يازيلىشى ◀ يخشى ليكچە / وقتينچە / بونچە / ... (ليكن بو قۇشېمچە واسطه سېده روش يسه لېشى معلوم قاعده نى تشكيل اېتمه يدى).

● شونينگدېك بو قۇشېمچە آتلر نينگ كىچره يتيريش شكلينى هم يسهيدى. يازيلىشى ◀ بليقچە / بكسچە / بېلچە / رومالچە / ...

● ينه بو قۇشېمچە ايريم حاللرده اېر كەلش، حرمتلش ياكى كم سېتىش معناسيده هم قۇللنهدى. يازيلىشى ◀ ييگيتچە / آتېنچە / ...

«لرچە» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە روش يسهيدى. فقط شخص گه خاص بېلگى خصوصيتىنى افاده لهيدى. شو جمله دن اولر بېلگى افاده لاوچى صفت طرز يده اېمس، بلكى شو بېلگى، خصوصيت اېگه سېنى بيلديروچى اساس اۈرنيدە نرسه ليك (آت) معناسيده قتنه شهيدى. يازيلىشى ◀ مردلرچە / نادانلرچە / دوستلرچە / برادرلرچە / ياووزلرچە / وحشيلرچە / اور تاقلرچە / ...

«چەسىگە» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە شىخىس آتلىرىگە قۇشېلىب، حرىكت-حالىتىنىگ اساسدىن انگلىشىلگن معىناگە خاس اصول بىلن بىرىلىشىنى انگلىتۇچى روش يىسەيدى. يازىلىشى ◀ دىھقانچەسىگە / مردچەسىگە / تىنتكىچەسىگە / جىنىچەسىگە / ...

«سىگە-ىگە» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە ياردىمىدە يىسەلوچى روشلر حرىكت-حالىتىنىگ اساسدىن انگلىشىلگن اصولدە بىرىلىشىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ قىتارەسىگە / تىككەسىگە / ياپەسىگە / سىدىرغەسىگە / كۈترەسىگە / كۈندەلنىگىگە / چەسىگە / ...

«انە» قۇشېمچەسى: (بو قۇشېمچە «لرچە» قۇشېمچەسىگە جودە يقىن تورەدى).

● بو قۇشېمچە اساسىن شىخىس بىلدىروچى ياكى شىخىسگە خاس بېلگى خىصوصىتىنى انگلىتۇچى آتلىردن روش يىسەيدى. بو روشلر حرىكت-حالىتىنىگ اساس بىلدىرگن معىنادەگى طرزىدە، اۋشىنداق اصول بىلن بىرىلىشىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ دوستانە / فداكارانە / فقيرانە / قىرمانانە / آگهانە / هوشمندانە / ...

«لب» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسىن آتلىردن و مىقدار، وقت معناسىنى بىلدىروچى سۆزلردن روش يىسەيدى. وقت بىلدىروچى سۆزلردن يىسلگن روشلر حرىكتىنىگ اساسدىن

انگلىشلىگن وقتدە، شو وقت دوامىدە بجرىلىشىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ اذانب / آىلب / ايرتەلب / يىللب / ...

● شونىڭدېك مقدار، اولچاۋ انگلتوچى سۆزلردن «لب» قۇشىمچەسى ياردىمىدە يىلگن روشلر حرىكتىنىڭ اساس بىلدىرگن معنادە، شونداق يۇل يىلن بجرىلىشىنى انگلتەدى. يازىلىشى ◀ پقىرلب / گراملب / بىرتەلب / مترلب / گزلب / اولچىلمب / توتىلمب / قۇللب / قووتلب / مۇرەلب / شىويرلب / قۇلتىغلب / ...

«ن» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە عرب تىلىدىن كىرگن سناقلى سۆزلردن روش يىسەدى. يازىلىشى ◀ مجبورن / قىاسن / مضمونن / عينن / منطقن / تخمينن / تصادفن / وجدانن / اصولن / مثلن / جوابن / ...

«نما» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچەدن آز مقداردەگى صفتلر يىسەلەدى. اولر بىرار شىخىنىڭ اساس بىلدىرگن حالت خىصوصىت بېلگىسىگە اىگە اېكىنىنى انگلتەدى. يازىلىشى ◀ مجنوننما / اوليانما / رونما / درووشنما / جهاننما / جزىرەنما / ...

«سىما» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە ياردىمىدە يىلگن صفتلر نرسەنىڭ اساسدن انگلىشلىگن نرسەگە اۇخىشلىك بېلگىسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ آدمسىما / ملكسىما / ماهسىما / ...

«پرور» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە شىخى نىنگ اساسدن انگلىشلىگن نرسەنى سېۋىش، اونگە صداقت كىبى يىخى مناسبت بېلگىسىنى بىلدىروچى صفت يىسەيدى. يازىلىشى ◀ خلىق پرور / انسان پرور / پرنده پرور / معرفت پرور / ...

«ە-كى» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە سناقلى سۆزلردن صفت يىسەيدى. شىخى ياكى نرسە حرىكى نىنگ اساسدن انگلىشلىگن اصول جەھىدىن بېلگىسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ خامەكى / زورەكى / آغزەكى / قلبەكى / جىرتەكى / ...

«بد» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە اساسدن انگلىشلىگن نرسە نىنگ سلبى بېلگىلى اېكىنىنى بىلدىروچى صفت يىسەيدى. يازىلىشى ◀ بداخلاق / بدبشرە / بدبخت / ...

«قاق» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە فىللىرگە قۇشىلىب، اولردن انگلىشلىگن ايش-حرىكتى بجرىشگە مايلىك كوچلى اېكىنلىكىنى بىلدىروچى صفتلر يىسەيدى. يازىلىشى ◀ قاقچاق / تىرىشقاق / اورىشقاق / ياپىشقاق / اويوشقاق / ...

«باب» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اساسدن انگلشيلگن نرسە اوچون جودە مناسب دېگن معنادەگى صفت يسەيدى. يازيلىشى ◀ كۈيلك باب تکه / قوريليش باب مواد / قيش باب كييم / پلوباب برنج / سيزباب موتر / تنديرباب اۋتين / بيزباب نرسە / ...

«خوش» قۇشىمچەسى: (آلد يعنى پريفيكس قۇشىمچە)

● بو قۇشىمچە اساسدن انگلشيلگن نرسەدن ايجابى بيلگى بيلديروچى صفتلر يسەيدى. يازيلىشى ◀ خوش معاملە / خوش بيچيم / خوشنما / خوش طبيعت / خوش هوا / خوشحال / خوشرو / خوشنويس / ...

«چيل» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە شخص ياكى حادثەنينگ عادتگە ايلنگن خصوصيتى، مايلىگى ياكى حالتىنى بيلديرهدى. يازيلىشى ◀ تيتراقچيل / مه يينچيل / اوروشقاچيل / ...

«شمول» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە بيرار نرسە ياكى حادثەنينگ كېنگ قمراولى، عمومى ابكىنىنى بيلديرهدى. يازيلىشى ◀ عموم شمولى / خلق شمولى / جهان شمولى / همه شمولى / ...

«قەى» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە سۆزگە كېسكىنلىك، قۇپاللىك، سلبى بها ياكى كنايه قۇشەدى. يازىلىشى ◀ دغل قەى / اۋجر قەى / ...

«قەدى» قۇشىمچەسى:

- قۇشىمچە حالت ياكى حركت نىنگ بىردن، كېسكىن و تۇستدن يوز بېرىشىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ قاتقەدى / جىمقەدى / قدهلقەدى / ...

«دان» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە شخص نىنگ كركترى، عادتگە اىلنگن حركتى ياكى بىر ايشگە مايلىگىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ گپدان / ايشدان / بىلىمدان / ...

- بو قۇشىمچە ينه ايرىم سۆزلرگە قۇشلىب، اساسدن انگلشلىگن نرسە سالىنەدىگن، شو نرسە سقلنەدىگن نرسەنى بىلدروچى ات يسەيدى. يازىلىشى ◀ سياهدان / توزدان / كولدان / تfdان / ناندان / ...

«مسىق» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە سۆزگە مېنسىملىك، ساختەلىك، كنايه و سلبى بها يوكلەيدى. يازىلىشى ◀ عالم مسىق / شاعر مسىق / بىلىمدان مسىق / ...

«م-يم» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە اپرکەلش، يقينلىک ياكى بعضن کنايە افادەسىنى بېرەدى.
يازىلىشى ◀ بالەم / اکەم / جانيم / استاديم / ...

«لم» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە يىغمەلىک، عمومىلىک ياكى تۇلىقلىک معناسىنى بىلدىرەدى.
يازىلىشى ◀ جمع لم / تۇپلم / ...

«گير، قير، غير» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچەلر واسطەسىدە فعللردن اولر انگلتگن حرکتنى بجرىش قابلىتى کوچلى اپکنلىکنى بىلدىروچى صفتلر يسهيدى. يازىلىشى ◀ سېزگير / کېسگير / تاپقىر / چاپقىر / اوچقىر / آلغير / يازغير / ...

«رلى» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە ياردەمىدە يسلگن صفتلر شخص ياكى نرسەنىنگ فعلدن انگلشيلگن حرکت-حالتنى بجرىلىشىگە عايد بېلگىسىنى (بجرسە بۇلەدېگن، ارزىدېگن معنالرنى) بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ ارزىرلى / اچىنرلى / عجبلىرلى / توشىنرلى / بىترلى / زېرىکرلى / مقتىرلى / قىزىقرلى / ايشانرلى / ...

«مس» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە ياردەمىدە يىسلگن صفتلر شىخىس ياكى نرسەنىنگ فعلدن انگلىشىلگن حرىك حالى انكارى بىلگىسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ يرهمس / يىنگىلمس / بۇلىنمس / توگنمس / سۇنمس / قەىتمس / اۋتمس / اجرەلمس / قۇرقمس /...

«ىلداق» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە تىقلىد سۇزلردن صفت يىسەىدى. بو توردەگى صفتلر شىخىس ياكى نرسەنىنگ تىقلىد سۇزدن انگلىشىلگن بىلگىگە آرتىق درجەدە اېگەلىگىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ چىىلداق / بچىىلداق / ققىىلداق / لىكىكىىلداق / پۇرسىىلداق / سۇلىقىىلداق /...

«چ» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اىرىم فعللردن صفت يىسەىدى. بو صفتلر نرسەنىنگ فعلدن انگلىشىلگن حرىك-حالى بىلن باغلىق بىلگىسىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ تەىنچ / جىرىكنچ /...

«گرچىلىك» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اساسدن انگلىشىلگن بىلگى، حالى، حرىك-حادئە بىلن باغلىق بۇلگن عمومى توشونچەنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ بىمعناگرچىلىك /

رسواگرچىلىك / سېراىگرچىلىك / اينى-آغه گرچىلىك / آدمگرچىلىك /
ياغىنگرچىلىك /...

«زار» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اساسدن انگلىشلىگن نرسە كۇپ بۇلەدىگن جاينى بىلدىرەدى.
يازىلىشى ◀ گلزار / درختزار / اۋرىكزار / اجرىقزار / لالەزار /...

«لاق» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە ايرىم نرسەلرنى انگلتوچى سۇزلرگە قۇشىلىپ، شو نرسەلر كۇپ
بۇلەدىگن جاينى بىلدىروچى ات يسهيدى. يازىلىشى ◀ اۇتلاق / قوملاق /
تاشلاق / يەيلاق /...

«ستان» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە فارس تىلىدن كىرىپ كېلگن سۇز يساوچى بىرلىك بۇلىپ،
اساسن جاي، حدود، مملكت، مكان معنالرىنى بىلدىرەدى. او اۋزىپك تىلىدە
لېكسىكلشگن قۇشىمچە صفتىدە ايشلەتيلەدى. يازىلىشى ◀ اۋزىپكستان /
توركستان / افغانستان / قبرستان / گلستان / تاكستان /...

«گاه» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە سناقلى سۇزلردن ات يسهيدى و بو اتلر اساسدن انگلىشلىگن
ايش-حركت بجرىلەدېگن جاينى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ آرامگاه / پاىگاه /
استراحتگاه /...

«گچە» قۇشىمچەسى:

بو قۇشىمچە ات نىنگ چېگرە شكى بۇلىب، مكاندە (اويگچە)، زماندە (هليگچە) و باشقە نرسەلردە (كتابگچە) چېگرە يسەيدى و حركت ناميگە ھم قۇشيلەدى. يازيلىشى ◀ كېلگىنچە ايتىب بېرەمن / يازگىنچە قرەب تورەمن / ...

«دېك» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اۋخشەتيش شكىلى، نرسە ياكى شخسنى بېلگى، حركت و شو كىي جەھتدن بو ارقە قۇشىمچەلى سۇز بيلدىرگن نرسەگە، شخسگە اۋخشەدى، اۋخشش ليكىنى بيلدىرەدى. يازيلىشى ◀ شېردېك كوچلى / حمامدېك ايسسقىق / اكەلرېم دېك / آتەسىنىكى دېك / ...

● شونىنگدېك بو قۇشىمچە اتلرگە، آلماش، صفت و فعل نىنگ صفتداس، حركت نامى و «ماقچى» قۇشىمچەلى شكىللىرگە ھم قۇشيلەدى، سۇزگە ھر قندە شكىل يساوچيلردن سۇنگ قۇشيلەدى. يازيلىشى ◀ بارماقچى دېك / كۇرىنەدى / يازماقچى دېك / ...

● يىنە بو قۇشىمچە بعضن آلماشلرگە قۇشيلگندە «داق» كىي حالتلردە قۇللنەدى. يازيلىشى ◀ اونداق / شونداق / قنداقتا / بونداقتا / ...

«گر» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە اساس بىلدىرگن نرسە-حادئە بىلن باغلىق كىسبىنى قىلوچى شىخىنى بىلدىرەدىگن ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ زىرگر / سوداگر / كارگر / ...

«ساز» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە اساسدن انگلىشلىگن نرسەنى يىرەتوچى، تۇزەتوچىنى انگلتەدىگن ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ ساعتساز / رادىوساز / قفلساز / ...

«پىز» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە غذا-طعام بىلدىروچى سۇزلرگە قۇشىلىب، اوندن انگلىشلىگن طعام تورىنى تيارلاوچى شىخىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ كبابپىز / آشپىز / كلەپىز / شىرىنىپىز / كلچەپىز / ...

«باز» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە اساسدن انگلىشلىگن ايش-حرکت ياكى نرسە بىلن كۆپ شغلىنوچى، شونگە بېرىلگن شىخىنى انگلتوچى ات يىسەيدى. يازىلىشى ◀ جانباز / سرباز / مجلسباز / قمارباز / عرىضەباز / وعدەباز / مسخرەباز / زبانباز / دارباز / كىوترباز / ...

«خور» قۇشۇمچەسى:

● بو قۇشۇمچە ۋزى قۇشۇلگن سۇز انگلتگن طعام، ايچىملىك تورلرېنى كۇپ استعمال قىلوچى، ياكى استعمال قىلىشنى يىخشى كۇروچى شىخس اتى يىسەيدى. يازىلىشى ◀ مىخور / چاىخور / رشوتخور / نىققەخور / قانخور / سودخور / غمخور / تېكىنخور / پلوخور / نانخور / شرابخور / حرامخور / لاشخور / چىمخور / ...

«پرست» قۇشۇمچەسى:

● بو قۇشۇمچە اساسدن انگلىشلىگن نرسە-حادئەگە اعتقاد قىلوچى، شونگە بېرىلگن شىخس اتى يىسەيدى. يازىلىشى ◀ بتپرست / وطنپرست / خداپرست / مالپرست / پولپرست / خاتىنپرست / ...

«دار» قۇشۇمچەسى:

● بو قۇشۇمچە اساسدن انگلىشلىگن نرسەگە اېگە بۇلگن شىخس اتى يىسەيدى. يازىلىشى ◀ قلدار / ملكدار / پولدار / مالدار / باغدار / تاجدار / ...

● شونىڭدېك بو قۇشۇمچە صفت ھم يىسەيدى. اساسدن انگلىشلىگن نرسەگە اېگەلىكنى، شوندى نرسە بارلىگىنى بىلدىرەدى. يازىلىشى ◀ يرەدار / جاذبەدار / عىبدار / قرضدار / منىعتدار / خبردار / وفادار / ...

● ينه بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسه نينگ عادي حالده آرتيقلېگيني، شو نرسه گه آرتيق راق اېگه ليكنى بيلديره دى. يازيليشى ◀ مضموندار / محصولدار / نسلدار / تۇشدار / اونومدار /...

«سېر» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه ياردميده يسلگن صفت انگلشيلگن نرسه مقدار جھتدن عادي حالتدن آرتيق درجه ده اېكيني بيلديره دى. يازيليشى ◀ سېرشاوقين / سېرسقال / سېر حاصل / سېردرآمد / سېرقوياش /...

«به» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه فارس / درى، عرب تيللريدن اۇزلىگن ايريم سۇزلردن صفت يسه يدى و اساسدن انگلشيلگن نرسه گه آرتيق درجه ده اېگه ليكنى بيلديره دى. يازيليشى ◀ بههبيت / بهقوت / بهصولت /...

«مند» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسه گه اېگه ليك بېلگيسيني بيلديروچى صفت يسه يدى. يازيليشى ◀ دولتمند / آرزومند / اخلاصمند / نيازمند / طالعمند /...

«بان» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسه گه قراوچى، اونى سقلاوچى شخص اتى يسه يدى. يازيليشى ◀ باغبان / سرايبان / دروازه بان / پاليزبان /...

«فروش» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسدن انگلشېلگن نرسەنى ساتىش بىلن شغللنوچى شخص
آتى يسەيدى. يازىلىشى ◀ ميوەفروش / چايفروش / ياغفروش /...

«بچه» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسدن انگلشېلگن شخصلرگە قرەشلى فرزند معناسيدەگى ات
يسەيدى. ◀ باىبچه / گداىبچه / خالهبچه / غلامبچه / ايتبچه /...

«داش» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسدن انگلشېلگن نرسەگە بىر خىل علاقەدار، اشتراكچى
بۇلگن شخص معناسيدەگى ات يسەيدى. يازىلىشى ◀ يورتداش / قانداش /
صحبتداش / آتداش / زمانداش / سِرداش / يۇلداش / قۇلداش /...

«هم» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسدن انگلشېلگن ايش، نرسەگە بىرگە علاقەدار معناسيدەگى
شخص آتى يسەيدى. يازىلىشى ◀ همراه / همصنّف / همشهر / همخانه / همراز /
همنام /...

«گوى» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اساسدن انگلىشيلگن ايش-حرکت، حادثهنى دايم بجريپ (أيتيب، قيليب) تورهديگن شخص آتى يسهيدى. ◀ خوشامدگوى / نصيحتگوى / پرگوى / سخنگوى / ...

«غان» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە واسطهسىده فعللردن اولر انگلتگن حرکتنى بجريش قابليتى کوچلى اېکنلىكنى بيلديروچى صفتلر يسهيدى. يازيليشى. ◀ قاپهغان / بيلهغان / تاپهغان / چاپهغان / ياتهغان / ...

● ينه بو قۇشىمچە «ديگن» شكلده هم ايشلتيلهدى شونگه كۇره يوقاريدىگى مثاللر قۇبيدهگيچە بۇلهدى. يازيليشى. ◀ قاپهديگن / بيلهديگن / تاپهديگن / چاپهديگن / ياتهديگن / ...

«مان» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە (ر) قۇشىمچەلى فعللرگه قۇشيليب، اولر انگلتگن حرکتنى بجريش قابليتى کوچلى اېکنلىكنى بيلديروچى صفت يسهيدى. يازيليشى. ◀ بيلرمان / اۇلرمان / اوستا بوزرمان / قيررمان / ...

«ر» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە أيرېم صفتلردن فعل يسه يدى. اساسدن انگلشيلگن بېلگى،
حالت نىنگ يوز بېرىشى افاده لنه دى. يازىلىشى ◀ آق رماق / كۇكرماق /
قىسق رماق / اېسك رماق /...

● بو قۇشېمچە ينه گمان فعلىنى يىشده هم قوللىنيله دى. يازىلىشى ◀ كېلر /
بارر / اېسكېرر / قىسقىرر / يلتېرر / قلتېرر / سېمېرر /...

«سىره» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە بعضى اترلر همده سېن، سىز آلماشلىرىدن فعل يسه يدى. اترلردن
يىلگن فعللرده اساسدن انگلشيلگن نرسه گه احتىياج، شونى ايستش، اساسدن
انگلشيلگن حالتنى حس اېتىش افاده لنه دى. يازىلىشى ◀ قان سېره ماق /
سوسېره ماق / ياتسېره ماق / خوف سېره ماق / سىن سېره ماق / سىز سېره ماق /...

«خانه» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسدن انگلشيلگن ايش، حر كنگه مۇجللنگن جاي معنا سىنى
بىلدىروچى ات يسه يدى. يازىلىشى ◀ همخانه / چايخانه / درسخانه / ايشخانه /
آشخانه /...

«آباد» قۇشيمچهسى:

• بو قۇشيمچه اتاقلى و تورداش اتلردن، شونينگدېك بعضى صفتلردن جاي ناملىرى يسهيدى. يازيلىشى ◀ فيضآباد/ جلالآباد/ ينگىآباد/ خانآباد/ توركمىنآباد/...

«نامه» قۇشيمچهسى:

بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسەنى افادەلاوچى متن، خط و شو كيبلىرنى بيلديرهيدى. يازيلىشى ◀ دعوتنامه/ تبرىكنامە/ ماھنامە/ طلبنامە/ ھفتەنامە/ آقيشنامە/...

«ك، يك، يق، وق، اق» قۇشيمچهسى:

• بو قۇشيمچهلر فىللردن انگلشيلگن حرەت جريانى بيلن باغلىق بۇلگن نرسەنينگ آتيني يسهيدى. بولر اصلى بير قۇشيمچه بۇليب، اساسنينگ قىتتىق-يومشاقليگىگە قرەب، اساسدەگى اونلىنينگ تائىريده قوييده كۇرستلگن فونىتىك (اواشناسلىك) حالتلردە قۇللنەيدى. يازيلىشى ◀ چىرىك/ اېگىك/ بوكىك/ اۋلىك/ بىلىك/ تىلەك/ كېكرىك/ كۇرىك/ آغرىق/ چاپىق/ يوتوق/ اۋرتاق/ قىيناق/ سناق/ چرچاق/ چىنقاق/ چىزىق/ تۇسىق/ بوتاق/ يماق/...

«ق» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە فعللردن صفت يىسب، فعلدن انگلشيلگن حرکت نتيجهسى صفتيدهگى حالت بېلگىسىنى بيلديرەدى. فعل اونداش بيلن توگەسە، قۇشىمچە آلدىن «ى» اولىسى آرتتيريلهدى. يازىلىشى ◀ سىنيق / يىرتىق / يىغىق / اۋسىق / قىسىق / بوزوق / بۇغىق / يايىق / ايلىق / يولوق / يارىق / تۇلىق / ...
- فعل (ە) بيلن توگەسە، (ە) تاۋشى (آ) گە اۋتەدى. يازىلىشى ◀ يلتيرە - يلتيراق / آقسە - آقاساق / يوشمە - يوشاق / قلتيرە - قلتيراق / ...

«گى-كى-غى-قى» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچەلر فعللردن آت يىسەيدى و بو توردەگى آتلر ھم اساسدن انگلشيلگن حرکت جريانى بيلن باغلىق بۇلگن نرسەلر نىنگ اتمەسى بۇلەدى. يازىلىشى ◀ سبوگى / كولگى / سوبورگى / چاپقى / تېپكى / اچىتقى / ياقىلغى / تامىزغى / توتتىقى / بورغى / ...

- شونىنگدېك «گى-كى-قى» قۇشىمچەسى اۋرىن-جاي ياكى پەيت بيلديروچى سۇزلردن صفت يىسەيدى و بو توردەگى صفتلر نرسە نىنگ اساسدن انگلشيلگن جاي ياكى وقتگە كۆرە بېلگىسىنى بيلديرەدى. يازىلىشى ◀ آخرگى / بېرىگى / اولگى / حاضرگى / بەھارگى / تانگى / تونگى / يازگى / اوستكى / پستكى / آستكى / چېتكى / توشكى / كېچكى / ايچكى / قىشكى / چىللەكى / آرتقى / تشقى / ...

«ى» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە اوج-تۇرتتە سۇزدن فعل يسهيدى. يازيلىشى ◀ تينجىماق / بايىماق / چنگىماق / تۇزىماق / ...

● شخس ابگه ليك قۇشىمچەسى هم بعضن «ى» قۇشىمچەسىنى آلهدى. يازيلىشى ◀ قولى / يوزى / اويى / ... (بو قۇشىمچە «يى» دن فرق قيلهدى. شونىنگدېك «تينچيدى» بيلن «تينچيدى» سۇزلىرى هم شوندهى يازيلهدى).

«م، يم» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە هم فعللردن آت يسهيدى. خودى «ك» و «كى» دن يسهلوچى آتلىرى كى، حركت-حادثه و اونىنگ جريانى اتمهسىنى حركت-حادثه نىنگ نتيجهسى صفتيدهگى نرسه نىنگ اتمهسىنى بيلدیرهدى. يازيلىشى ◀ يۇنىم / چيدم / كېچيرىم / تينىم / اۋرىم / تېرىم / چىقىم / اونوم / ...

● بو قۇشىمچە ياردميده يسلگن بعضى آتلىرى حركت بيلن باغلىق بۇلگن (ايشلتيلهديگن، قۇللىيلهديگن) نرسه لىرى اتمهسىنى هم انگلتهدى. يازيلىشى ◀ كىيم / ...

● مقدارنى انگلته توچى آتلىرى يسهيدى. يازيلىشى ◀ تيشلم / آشم / سىقىم / تاميزىم / قينه تيم / پشيرىم / چقىرىم / يهلم / ...

«خوان» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە مجله، جرېده، كتاب، نماز كې سۇز لرگه قۇشېلىپ، بو نرسه لر بىلن كۇپراق شغللنوچى شخس آتى يسه يدى. يازېلىشى ◀ نماز خوان / كتاب خوان / غزل خوان / درس خوان / مقام خوان / شعر خوان / ...

«شناس» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە شو اساسدن انگلشېلگن ساحه نىنگ تخصصى نى بىلدىروچى آت يسه يدى. يازېلىشى ◀ تىل شناس / ادبىيات شناس / متن شناس / شرق شناس / منبع شناس / ...

«كار» قۇشېمچەسى:

● بو قۇشېمچە اساسدن انگلشېلگن نرسه نى بېتىشتىرىش بىلن شغللنوچى شخس آتى يسه يدى. يازېلىشى ◀ شالى كار / پخته كار / غله كار / للمى كار / سبىزى كار / ...

● شونىنگدېك بو قۇشېمچە موھوم آتلرگه قۇشېلگندە اولردن انگلشېلگن ايش - حركت بىلن شغللنوچى شخس آتى يسه يدى. يازېلىشى ◀ گناه كار / مددكار / ايجادكار / ...

● ينه بو قۇشيمچه شخص نينگ اساسدن انگلشيلگن ايش، خصوصيتيگه كوچلى درجه ده اېگه ليكىنى بيلديروچى صفت يسه يدى. يازيلىشى ◀ فداكار/ احتياط كار/ عصيانكار/ خرابكار/ بوزمه كار/...

● همده بو قۇشيمچه نرسه گه اېگه ليكىنى بيلديروچى آز مقدارده صفت يسه يدى. يازيلىشى ◀ نقشينكار/ اويمه كار/ چيزمه كار/...

«دوز» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسه نى تيارلاوچىنى انگلته ديگن شخص اتى يسه يدى. يازيلىشى ◀ اېتيك دوز/ كلاه دوز/ بوت دوز/ خامك دوز/ كشته دوز/ زردوز/...

«سيز» قۇشيمچه سى:

● بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسه -حالتگه اېگه اېمىلىكىنى بيلديروچى صفتلر يسه يدى. يازيلىشى ◀ عدالت سيز/ علاقه سيز/ اساس سيز/ سوسيز/ پول سيز/ يېرسيز/...

● شونينگدېك بو قۇشيمچه اساسدن انگلشيلگن نرسه گه كم درجه ده اېگه ليكىنى بيلديروچى صفتلر يسه يدى. يازيلىشى ◀ كوچ سيز/ كوريم سيز/ طاقت سيز/ رشك سيز/ اوى سيز/...

- يىنە بو قۇشىمچە صفتدن تشقرى روش ھىم يىسەيدى. يازىلىشى ◀
تۇختاۋسىز / رخصتسىز / تىنىمسىز / حسابسىز / ...

«راق» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە صفت درجەسىنى كۇرسەتۈچى قۇشىمچە حسابلەندى.
يازىلىشى ◀ كىتتەراق / كىچىكراق / قررىراق / ياشراق / ...

«يش، متىر» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە صفت درجەسىنى آزەيتىرىپ كۇرسەتۈچى قۇشىمچە
حسابلەندى. يازىلىشى ◀ سرغىش / آقىش / قىزغىش / قرەمتىر / كۇكىمتىر / ...

سان قۇشىمچەلىرى:

- «نچى» و «ينچى» قۇشىمچەسى قۇشىلىپ ترتىب سانلر يوزەگە كېلەدى.
يازىلىشى ◀ بىرىنچى / اىككىنچى / يوزىنچى / يىتىنچى / ...

- «او» و «له» قۇشىمچەسى قۇشىلىشىدىن نرسەنىنگ يىغىمى، تۇدەسىنى
كۇرسەتۈچى بۇلىملر توزىلەندى. يازىلىشى ◀ اىككاۋى / اوچەلەسى / تورتلە / ...

- «چە»، «تەچە»، «لب»، «لرچە» قۇشىمچەلىرى نىنگ قۇشىلىشىدىن
نرسەلرنىنگ تخمىن حسابىنى كۇرسەتۈچى بۇلىم حاصل قىلىنەدى. يازىلىشى ◀
بىش مترچە / اۋنتەچە / بىشتەلب / يوزلرچە / مىنگلب / ...

● «تەدن» قۇشىمچەسى ياردەمىدە نرسەلەرنىڭ تەقسىمىنى كۆرسەتۈچى بۇلىم حاصل قىلىنەدى. يازىلىشى ◀ ايكتەدن / بىشتەدن / بىرتەدن / تۇققىز تەدن / ...

● «او» قۇشىمچەسى ۱/۲/۳/۴/۵/۶/۷ ... سانلىرىگە قۇشۇلىپ، جىمەش ۋەزىپەسىنى ئۆتەيدى. يازىلىشى ◀ ا بىراو / ايكاو / اوچاو / تۇرتاو / بېشاو / آلتاو / يېتاو / ...

● ايرىم ھالەتتە «او» قۇشىمچەسى «اولان» شەكىلدە كېلەدى. دايم اېگەلىك قۇشىمچەلىرى بىرگە قۇللەندى. يازىلىشى ◀ ايكاو / اوچاولان / بېشاو / ...

● «اولب» ۋە «اولەشىب» قۇشىمچەلىرى قۇيىدە گىچە يازىلەدى ◀ ايكاو / ايكاو / ...

● «و»-«يو» باغلاۋچى قۇشىمچەسى نىڭ يازىلىشى ◀ كېچە-يو كوندوز / تاغلىر-و دريالر / آتە-يو اۋغىل / ايسىق-و ساووق / ...

«كېل» قۇشىمچەسى:

● بو شەكىلدە شەخس كۆرسەتكۈچى اساسىي فەلگە مەيل^۱، زىمان، انكار قۇشىمچەلىرى «كېل» فەلگە قۇشۇلەدى ۋە ھەرىكەتتە بۇلگن اىستەك مەناسى افادەلەندى. يازىلىشى ◀ يېگىنگ كېلسە / بارگىنگ كېلسە / ...

^۱ مەيل - فەل ارقەلى ايش-ھەرىكەت نىڭ قەندە رۇھى-مەنىي ھالەتتە (بۇيرۇق، اىستەك، شەرت، اھتىمال ۋە ھەكدا) افادەلەنگىنىنى بىلدۈرەدى.

«ماقچى» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە مقصد مەيلىنى افادەلەيدى. يازىلىشى ◀ بارماقچى / قىلماقچى / يازماقچى / كۇرماقچى / اۋقماقچى / ...

«لر» قۇشىمچەسى:

- بو قۇشىمچە كۆپلىك شكىلىنى يسەيدى. يازىلىشى ◀ اولر / بالەلر / محصللر / فعللر / حركتلر / كۆپلر / تىللر / اۋزىبكلىر / آنەلر / ...

- «-نىنگ -نى -گە -دە -دن» كېلىشىك قۇشىمچەلىرى ھردايم يريم فاصلە بىلن يازىلەيدى. يازىلىشى ◀ اۋزىبك نىنگ / اۋزىبك نى / اۋزىبك گە / اۋزىبك دە / اۋزىبك دن / .

- «-من -دى -سن -مىز -سىز» شىخس قۇشىمچەلىرى نىنگ يازىلىشى ◀ كېلەمن / اۋقىيدى / ايشلەى سن / يپەمىز / يازەسىز / قوردىلر / مېن شاعرمىن / بىز شاعرمىز / سېن محصل سن / بىز محصل مىز / ...

- اگر فعل «ى» اونداشى بىلن توگەسە، بو زمان قۇشىمچەسىدن «ى» حرفى «پە» حرفى بىلن المەشەدى. يازىلىشى ◀ قوپەمىز / قوپەمن / قوپەسىز / قوپەسن / قوپەدىلر / قوپەدى / ...

«دى» فعلى نىنگ شىخصلردە تورلەنىشى:

- اۋتگن زمان انىق فعلى بىرلىك كۇرىنىشى. يازىلىشى ◀ كېلدىم / كېلدىنگ / كېلدى / .

● اۋتگن زمان انيق فعلى كۈپلىك كۈرىنىشى. يازىلىشى ◀ كېلىدىك / كېلىدىنگىز / كېلىدىنگىز / كېلىدىلر / ...

«شى» قۇشىمچەسى:

● بو قۇشىمچە هم بعضن اوچىنچى شخص كۈپلىكنى افادەلشده ايشلتىلەدى. اوندن تشقىرى بو قۇشىمچە بىرگەلىك معناسىنى هم انگلتەدى. يازىلىشى ◀ كېلىشماق / تارتىشماق / يىغىلىشماق / ...

● اونىنگ حركت نامى بىلن كېلگنى دە يازىلىشى ◀ سىنشىم / بارىشىنگ / كېتىشىمىز / اوخلەشىنگىز / سكرەشى / ...

● شونىنگدېك باشقە تورلرىنىنگ يازىلىشى ◀ سىنشنى / ايشلشگە / ايشلشدن / اوخلەشىنگ / يازىشىنگ / ...

● حاضرگى زمان دوام فعلى درك گپدە بىرلىك و كۈپلىك شخص قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ اتيمن / اتيسن / اتيبدى / اتيىمىز / اتيىسىز / اتيىدىلر / ...

● حاضرگى زمان دوام فعلى انكار گپى دە بىرلىك كۈپلىك شخص قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ اتمەيىمن / اتمەيىسن / اتمەيىدى / اتمەيىمىز / اتمەيىسىز / اتمەيىدىلر / ...

● حاضرگى زمان دوام فعلى نىنگ انكار شىكللىرىدىن بىرى «ياتگن يۇق» شىكلىدىر. يازىلىشى ◀ اۋقى ياتگنىم يۇق / سەنە ياتگنىگ يۇق / نالى ياتگنىگىز يۇق / كويە ياتگنى يۇق / بىتە ياتگنىمىز يۇق / يازە ياتگنى يۇق / يە ياتگنىم يۇق / دىبە ياتگنىگ يۇق / قويە ياتگنىگىز يۇق / كويە ياتگنى يۇق / قۇيە ياتگنىمىز يۇق / ...

● تارىخى اۋتگن زمان فعلى «گن» قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ كېلگنم / بارگنم / سەنەگن / ايشلەگنسىز / اوخلەگن / ايتىلگن / كېلىشگن / قىلىنگن / كۇرىشگن / ...

● «ر، ابدى، كن» قۇشىمچەسى ھەمدە «مس» انكار شىكلى قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ اۋقىر ابدى / كېلر ابدىك / باررمىكن / ايتمس اېكن / كېلمس مىكن / ...

● «دىگن و ياتگن» قۇشىمچەلىرى نىنگ يازىلىشى ◀ كېلەدىگن آدم / اۋقىدىگن بىگىت / يازە ياتگن اۋقۇچى / قىلىنە ياتگن ايش / ...

● «گن» اېگەلىك قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ بىلگنىم يۇق / آلگنىگ يۇقىمى؟ / ايتگنى اوچون / كېلگنى اوچون / تورگنىگىزدن / ...

● «ىب» قۇشىمچەسى فعل ھەم يەسەيدى. يازىلىشى ◀ توشىب / تورىب / ياتىب / توشىمىن / تورىدى / ياتىسن / يازىسىز / يورىمىز / اۋقىيدىلر / ...

● «مب» انكار شىكلى. يازىلىشى ◀ كېلمىسىز / ايتمىسىز / يازمىن / بارمىسن / ...

● اۋزلىك درجه قۇشىمچەلىرىنىڭ يازىلىشى ◀ تيارلندىم / كىيندىنگىمى؟ /
اويلەنىدى / قىينلمەدى /...

● مجھول درجه قۇشىمچەلىرىنىڭ يازىلىشى ◀ سوزىلدى / يازىلدى / اقلندى /
تازەلندى / آلپندى / قىلىندى / يوويندى / كېچىرىلدى / ايتىلدى /...

آرتتىرمە درجه قۇشىمچەلىرى:

● «دير و تير» قۇشىمچەلىرىنىڭ يازىلىشى ◀ يازدير / پىسەى تير / كېلتير /
قىزىقتير / توشوتتير / تيرىلتير / كۇندير /...

● «گىز، غىز، قىز» قۇشىمچەلىرىنىڭ يازىلىشى ◀ كىرگىز / تورغىز /
يوتقىز /...

● «ت» قۇشىمچەسىنىڭ يازىلىشى ◀ جۇنت / اۋرگت / قورىت / ايشلت /
قۇرقىت /...

● «ىز» قۇشىمچەسىنىڭ يازىلىشى ◀ آقىز / تامىز / ايمىز /

● «ير» قۇشىمچەسىنىڭ يازىلىشى ◀ بتير / اوچير / پىشىر / قاچير / آچير /...

● «وپرىنگ» قۇشىمچەسىنىڭ يازىلىشى ◀ كېلەوپرىنگ / سنەى وپرىنگ /
قويە وپرىنگ /...

● «ودى» قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ تاماملاۋدى / آلودى / اۇقودى / كىرىتودى /...

● «ماودى» انكار قۇشىمچەسى نىنگ يازىلىشى ◀ كېلماۋدى / آلماۋدى / بىلماۋدى /...

● بوپروق و اىستك مەيلى قۇشىمچەلىرى نىنگ يازىلىشى ◀ بارەى / سنەى / كويەى / يبهى / بارەيلىك / سنەيلىك / كييهيلىك / بيلهيلىك / بارگين / بارگيل / بارينگ / سنەنگ / بارسين / بارسينلر /...

● باشقە ايريم قۇشىمچەلرنىنگ يازىلىشى ◀ كېلىب-آق / سنەب-آق / كېلەياتىب / قويەياتىب / سنەياتىب / ايشلت / تىرلت / پارلت / سنەياتىر / كېلەياتىر / قويەياتىر / قىلمەياتىر / بارمەياتىر / يازمەياتىر /...

افغانستان اۋزبېكلىرى الفباسى نىنگ تارىخى باسقىچلىرى

افغانستانده گى اۋزبېكلر تىلى نىنگ يازو تارىخى اۋرتە آسيا و افغانستان سياسى شرايطى گە باغلىق حالده شكىللىنگن. اۋزبېكلر بو حدودده اساسن فارس- عرب يازوى اساسىده گى الفبادن فايدهلىنىپ كېلگن. اما تارىخى شرايطلر سببلى بىر نېچە باسقىچلرنى كۈزدن كېچىرىش ممكن:

۱- باسقىچ (۱۴- ۱۹ عصر): «چىغتاي يازووى» — عرب الفباسى اساسىده:

بو دورده افغانستان شماليده يشه گن برچە توركي گروهلر (قرلوق)^۲، قىپچاق^۳، چىغتايى قتلرلر) چىغتاي يازويدن فايدهلىنگن. چىغتاي ادبياتى نىنگ بدخشان، بلخ، هرات، قوندوز، فارياب و جوزجان كىبى حدودلرده مهم مركزلرى بۇلگن. افغانستان اۋزبېكلىرى اساسن نوايى، بابور، مشرب، توردى فراغى

^۱ چىغتاي يازووى - چىغتاي (ابىسى اۋزبېك) تىليده يره تىلگن اثرلرنى يازيش اوچون قۇللىنگن، عرب الفباسى اساسىده گى يازو تىزىمى بۇلىپ، او اۋز دورىده توركي ادبي تىل نىنگ ابىنگ مكملى شكىلى حسابلانگن. اساسن ۱۴-۱۹ عصرلر اړه ليغىده توركىستانده (اۋرتە آسياده) كېنگ قۇللىنگن.

^۲ قرلوق - توركي تىللىرىنىڭ قديمگى ترماقلىرىدىن بىرى بۇلىپ، حاضرگى اۋزبېك و اويغور تىللىرى نىنگ تارىخى اساسىنى تشكىل اېتەدى. قرلوق ترماغى مركزى آسياده اېرتە شكىللىنگن و ادبي تىل ترقياتىده مهم رۇل اۋىنە گن.

^۳ قىپچاق - توركي خىلقلرنىڭ بىرىك ترماقلىرىدىن بىرى بۇلىپ، اونىڭ تىل گروهى حاضرگى قزاق، قىرغىز، قاره قىلپاق، تاتار، باشقىرد تىللىرى نىنگ اساسىنى تشكىل اېتەدى. قىپچاق لېجھلرى تاوش تىزىمى و لېكسىك خصوصىتىلرى بىلن اجره لىپ توره دى.

كېلىرىنىڭ اثرلىرىنى - چىغتاي متنلىرىنى فارس-عرب يازويده اۋقىگن. بو الفبا قديمگى اۋزبېك ادبى تىلى - چىغتاي گه ماسلشتىرىلگن بۇلىب، اونىنگ خصوصىتلىرى قۇبيده گىچە بۇلگن:

- عرب يازوۋى + توركى تاوشلر اوچون قۇشىمچە بېلگىلر موجودلىگى؛
- قىتتىق يوشاق ñ نىڭ /ق/ گ، /ۋ/ او، كىبى تاوشلر افاده لىگنلىگى؛
- فارس تىلى نىنگ تاثيرى كوچلىلىگى؛

۲- باسقىچ (۱۹-عصر - ۱۹۲۰-يىللر): محلي عرب يازوۋى نىسخەسى:

بو دورده افغانستان مستقل اميرلىكلر صفتيده شكللىنىپ، دولت تىلى صفتيده فارس تىلى حكمران بۇلدى. اۋزبېكلر هم شونده تىزىمده يازونى دوام اېتتىردىلر. بو دورنىڭ خصوصىتلىرى شونده بۇلگن:

- چىغتاي يازوۋىنى استە-سېكىن سادەلشتىرىلىشى؛
- فارس تىلى نىنگ املا قاعده لرىگە يقىنلىشىشى؛
- محلي اۋزبېك تىلى فونېتىك خصوصىتلىرى حساب گە آلىنمە گنلىگى؛
- اۋزبېكچە كىتابلر كم بۇلگنى، اساسن دىنى ادبىياتلر و شعرى دېوانلرگە تەينىلگنلىگى؛

۳- باسقىچ (۱۹۲۱-۱۹۴۰-يىللار) شوروى^۱ تركىبى دە بۇلگن اۋزبېكستان دەگى الفبا اصلاحاتلىرى:

● ۱۹۲۱-۱۹۲۹- يىللاردا اصلاح قىلىنغان عرب يازوى ايشلە تىلىشى؛

● ۱۹۲۹-۱۹۴۰- يىللار آره ليگى دە يىنگى «لاتىن الفباسى»^۲ نىنگ قۇللىنىشى؛

● لېكن بو اصلاحاتلار افغانستان گه رسمي تطبيق قىلىنمەگن. اما چېگرەداش حدودلارگه، جمله دن: شېرخان، حيرتان و آقینه بندرلىرى آرقه لى لاتىن يازويده گزېته و دينى كتابلار غير رسمي روشده كىرىب كېلگن. اولر نىنگ سانى جوده آز بۇلگن و افغانستان دەگى اۋزبېك يازوى گه عمومىن تائير كورستمەگن.

۴- باسقىچ (۱۹۷۰-۱۹۸۰) افغانستان اۋزبېك يازووى نىنگ كېنگ قۇللىنىشى:

● افغانستان قانونلريده محلي تىللار نىنگ قىسمىن تن آلىنىشى؛

● اۋزبېك تىليده رادىو اېشيتىرىش، درسلىكلار همده جريدهلر باسيب چىقاريليشى؛

● عرب يازووى نىنگ درى-فارس عنعنەسى اۋزبېكلر يازويده هم دوام اېتتىرىلىشى؛

^۱ شوروى - ۱۹۲۲-۱۹۹۱- يىللاردا موجود بۇلگن، سوسىيالىستىك توزومگە اساسلنگن كۆپمىللىتى دولت بۇلىب، مركزلنگن سىياسى حاكميت و رېجە اقتصادياتى بىلن باشقۇرىلگن.

^۲ لاتىن الفباسى - قديمگى رىم (لاتىن) يازووى اساسيده شكلىلنگن، حاضرگى كونده دنيادهگى اېنگ كېنگ ترقه لگن الفبالردن بىرى بۇلىب، كۆپل تىللار نىنگ يازوويده قۇللىنيلهدى.

● اۋزبېكلر آره سىده توركى تاوشلر اوچون قوشىمچە حرفلارنىنگ معيارلىشگن شكىلى پىدا بۇلمەگنى؛

۵- باسقىچ (۲۰۰۳- حاضرگچە) اۋزبېك تىلى نىنگ افغانستانده رسمى تن آلىنىشى:

● اۋزبېك تىلى افغانستان اساسى قانونى نىنگ ۱۶-ماده سىده اوچىنچى رسمى تىل صفتىده رسمن قىد اېتىلىشى؛

● اۋزبېك الفباسى نىنگ قەيتە كۇرىب چىقىلىشى و الفباگە «ۋ»، «ي» حرفلرى قۇشىلىشى؛

● اۋزبېكچە مەكتەب درسلىكلرى نىنگى اۋزبېك الفباسىده يازىلىشى؛

● بو الفبا ھلى تۇلىق معيارگە توشمەگن بۇلسە-دە، عملدە فايده لىنىپ كېلىنە ياتگنى؛

قىسقىسى: سۇنگى يىللردە افغانستان اۋزبېك تىلىنى رەقلمىش تىرىش (دىجىتاللىشىرىش)^۱، تەلىم، مەتبوعات و رەقلمى پلاتفورم لردە قۇللىش جريانى تېزلىگنى سببلى توغرى يازىش معماسى يەنەدە دالضرە بۇلماقده.

^۱ افغانستان اساسى قانونى ۲۰۰۴-يىلى قىبول قىلىنگن.

^۲ رەقلمىش تىرىش (دىجىتاللىشىرىش) - اخبارات، جريان ياكى رېسورسلىرى رەقلمى (الكترون) شىكلگە اۆتكىزىش ھەمدە اولرنى اخبارات تىكلوۋى لرى ياردەمىدە سەقلىش، قىتە ايشلىش و اوزەتىش جريانى دىر.

^۳ رەقلمى پلاتفورم - بو ادبى، تېلشناسلىك ياكى تارىخى مەتلرنى رەقلمى تىكلوۋى لرى ياردەمىدە يىغىش، سەقلىش، تەھلىل قىلىش و تەلقىن اېتىشىگە خەدمەت قىلۇچى علمى-اسلوبى مەھىطىدە دىر.

افسوس کی اُیریم افغانستان اؤزبک ضیالی لری آرہسیدہ [یازودہ تیلدن کؤرہ یازو عنعنہسیگہ تیہنیش حالتی کوچلی، یعنی تلفظدن کؤرہ عرب-فارس یازو قاعدہلری مہمراق بؤلیب قالگن].

عرب یازوویدہ اؤزبک تیلینی یازیش مدنی میراث جہتیدن مہم، اما لینگویستیک^۱ ماسلشو ضرور. درسلیکلر، گزپتہ و وېبسایت لُر بیر خیل املا قاعدہلریگہ عمل قیلیشی کبرہک. یگانہ ستندرد (معیار) یرہ تیلسہ، بو افغانستان اؤزبکلری نینگ تیل بیرلیگی، تعلیم صفتی و رقملی تکنالوژی لردہ گی اشتراکینی کوچہ یتیرہدی. افغانستان اؤزبک تیلی الفباسیدہ گی تاوش و املا معمالری - بو فقط یازو مسألہ سی اېمس، بلکہ مدنی، علمی و رقملی رواجلنیش مسألہ سی ہم دیر.

^۱ لینگویستیک - بو تیل و تیلشناسلیک بیلن باغلیق بؤلگن، سؤزلر، گرامر، تلفظ، معنا و تیل تیزیمینی اؤرگنیشگہ عاید نرسہلرنی افادہ لاوچی اتمہ.

^۲ وېبسایت - بو اینتېرنېتدہ جابلیشگن، بیر یاکی بیر نېچتہ صحیفہ دن عبارت بؤلگن الکترون رېسورس، فایدہ لنوچیلر اوچون معلومات، خدمت یاکی کانتېنت تقدیم اېتہدی.

يازوچى نىنگ قىسقىچە بيوگرافىسى

دوكتور عزيزالله ارال ۱۹۸۱-۱۹۸۶ يىللار تاشكېنت دولت بېلىم يورتى نىنگ اۋزېك فيلولوژى فاكولتەسىنى اۋزېك تىلى و ادبياتى يۇنەلىشى بۇيىچە بيتىرىپ، فيلولوژى فنلرى

بۇيىچە ماسترلىك درجەسىنى آيشىگە موفق بۇلدى. ۲۰۲۴-يىلى غلىشېر نوايى نامىدەگى تاشكېنت دولت اۋزېك تىلى و ادبياتى بېلىم يورتىدە «افغانىستان دە نوايى شناسلىك» موضوعى بۇيىچە دوكتورلىك علمى درجەسىگە اېگە بۇلدى.

دوكتور ارال علم-فن و مدنيت ساحەلرئىدە كۇرستىن خىدمتلىرى اوچون ۲۰۱۹-يىلدە افغانىستان ملي مالى - «مىرمىسجدى خان مالى» بىلن تقدىرلندى. او شونىنگدېك افغانىستان فنلر اكادىمىسى ھمدە اۋزېكستان يازوچىلر اوپوشمەسى نىنگ اعضاسى ھم دىر.

حاضرگە قدر دوكتور عزيزالله ارال نىنگ «اۋزېك تىلى الفباسى»، «درى-انگلىس-اۋزېك سۇزلىشىچ»، «ساغىنچ»، «غزنى نىگىنى»، «پاچاخان»، «اۋزېكچە، انگلىسچە، توركچە، فارسچە، پشتوچە محاورە كتابى»، «انسان حقوقلرى»، «نوايى بيتىكلرى ايزىدن»، «زندەگانى و آفرىدەھائى غلىشېر نوايى»، «افغانىستان دە نوايى شناسلىك»، «تۇغرى يازىش - اۋزېك يازوۋى نىنگ املا قاعدەلىرى» ناملى كتابلرى چاپ اېتىلگن.

افغانستان اۋزبېكلرى نىنگ بىر قطار اويوشمه لرى دوكتور ارال باشچىلىقىدا آيب بارگن فعالىتلىرى نتيجه سىده ۱۳۹۸-يىلى «۲۹ىنچى ميزان اۋزبېك تىلى كونى» صفتىده مملكت ملي تقويمىگه رسمن كىرىتىلدى. او ۲۰۱۷-يىلده رسمن تشكىل اېتىلگن «كتاب مدنى مركزى» علمى-معرفى تشكىلاتى باشلىغى؛ عين وقتده تاشكېنت دولت بىلىم يورتىده پوهنمل استاد بۇلھراق وظيفه بجرىب كېلماقده.

PROPER WRITING

ORTHOGRAPHIC RULES OF THE SOUTHERN UZBEK LANGUAGE

By

Dr. Azizullah Aral

Kabul - 2026

PROPER WRITING

ORTHOGRAPHIC RULES OF THE SOUTHERN
UZBEK LANGUAGE

By:
Dr. Azizullah Aral

